

МОЖЛИВІСТЬ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОТЕНЦІАЛУ ЕЛЕКТРОННОЇ ДЕМОКРАТІЇ В УКРАЇНІ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В статті досліджено особливості запровадження електронної демократії в Україні та її засадні принципи. Обґрунтовано необхідні передумови для ефективного запровадження е-демократії в Україні.

Ключові слова: електронна демократія, політика, участь громадян, дослідження.

Abstract

The article examines the features of the introduction of e-democracy in Ukraine and its basic principles. Necessary preconditions for effective introduction of e-democracy in Ukraine are substantiated.

Keywords: democracy, politics, research.

Вступ

Сутність досліджуваної проблеми.

В умовах сучасних глобальних процесів становлення громадянського суспільства демократія визнана кращою формою правління переважною кількістю країн світу, хоча традиційні форми її здійснення мають значні вади. Саме тому в умовах сьогодення надзвичайної ваги набуває саме електронна демократія (е - демократія). Через е-демократію громадяни і бізнес визначають, які саме послуги і яким чином надаватиме їм держава, устанавлюють взаємну відповідальність у межах взаємодії, формують образ держави і суспільства та електронного урядування як окремого соціального інституту.

Електронна демократія є предметом обговорень у всіх країнах світу. Проблема участі громадян в урядових справах не нова для урядів незалежно від рівня їх розвитку.

Актуальність даної проблеми в сьогоденні.

Метою е-демократизації в Україні є прагнення зробити всі гілки влади відкритими для кожного громадянина, що забезпечить йому більше можливостей для активної політичної участі. Використання владою нових технологій у політичних відносинах, які передбачають залучення більшої кількості громадян до процесів управління, може стати одним з імовірних механізмів її легітимації [5].

Процес становлення е-демократії охоплює п'ять основних етапів, на кожному з яких формується уява та засвоюються нові можливості участі громадян у політичному процесі:

- Етап виникнення веб-присутності пов'язаний з виходом інституційних суб'єктів політики в електронні мережеві структури з метою поширення інформації політичного характеру серед громадян.
- Етап просування веб-присутності передбачає одержання громадянами постійно оновлюваної інформації про діяльність та політичні пропозиції інституційних суб'єктів політики. На цьому етапі у громадян з'являється можливість коментувати діяльність інститутів влади, давати їй оцінки та надсилати пропозиції щодо підвищення ефективності політичного управління.
- Етап інтерактивної веб-присутності відзначається посиленням інтенсивності взаємодії між громадянами і владними структурами. Зокрема, у громадян з'являється можливість отримувати потрібні документи, підписувати їх, записуватися на прийом до посадовців різного рівня, брати участь в електронних зібраннях, мітингах тощо.
- Етап трансакційної веб-присутності більше зорієнтований на задоволення повсякденних потреб громадян, оскільки в його межах вони мають можливість отримувати різного роду документи та укладати угоди.

- Етап повного інтегрування веб-присутності передбачає завершення становлення е-демократії, що дозволить реалізувати електоральні форми політичної участі через електронні мережі, брати участь у мережевих публічних форумах, засіданнях органів державної влади та управління. Саме цей етап підкреслює зростаючу мережеву політичну активність громадян [2].

За оцінками експертів, становлення е-демократії в Україні долає шлях від першого до другого етапу, свідченням чого є те, що серед усіх ідей е-демократії найбільшого поширення набула доволі функціональна ідея електронного уряду (е-уряду), під яким зазвичай мають на увазі "єдину соціально відповідальну та інформаційно відкрити, з постійним зворотним зв'язком, установу".

Інструментарій е-демократії відкриває додаткові канали комунікації між громадянами, громадянами і органами влади, між органами влади та іншими учасниками політичного процесу. В Україні цей процес забезпечується передусім електронними інформаційними ресурсами органів влади, представленими досить повно: є веб-сайти Президента України, Верховної Ради України, Конституційного Суду України, Вишого Господарського Суду України, Єдиний веб-порталом Кабінету Міністрів України тощо. На Єдиному веб-порталі Кабінету Міністрів України представлено 73 веб-сайти центральних органів виконавчої влади та 27 веб-сайтів обласних державних адміністрацій, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій.

Відповідно до норм чинного законодавства [1] на веб-сайтах органів державної влади досить повно та оперативно надається інформація: новини, поточна діяльність, перелік нормативно-правових актів, що регламентують діяльність або є результатом діяльності відповідного органу, оприлюднюються плани та певні форми звітності з їх виконання, надається інформація щодо графіків прийому громадян посадовцями, номери телефонів.

У межах реалізації принципу прозорості в діяльності органів державної влади нині найбільш повно реалізована така форма е-демократії, як інформування громадян, що, втім, передбачає лише односторонні відносини між органами влади і громадянами, коли органи влади виробляють і надають інформацію громадянам.

За результатами аналізу веб-сайтів міністерств можна констатувати, що лише Міністерство юстиції пропонує на своєму веб-сайті результати обговорення нормативно-правових актів. Дискусійні тематичні е-форуми підтримують Міністерство вугільної промисловості України, Міністерство освіти і науки України, Міністерство оборони України, Міністерство у справах сім'ї, молоді та спорту, Міністерство економіки. На сайтах цих міністерств пропонується зв'язок за допомогою електронної пошти. Однак, наприклад, не передбачено будь-якого е-інструментарію зворотного зв'язку на веб-сайтах Міністерства аграрної політики, Міністерства з питань житлово-комунального господарства України, Міністерства закордонних справ.

Розвиток е-парламенту так само відрізняється домінуванням односторонніх інформаційних сервісів. Зокрема, відсутні такі поширені в європейській практиці інструменти, як: доступ всіх зацікавлених осіб до пов'язаної із законодавчим процесом документації, можливість висловитися щодо того чи іншого законопроекту, електронний документообіг, Інтернет-трансляції парламентських засідань тощо [4].

Готовність суспільства до сприйняття ідей електронної участі громадян у прийнятті рішень та контролі за їх виконанням характеризуються як сприятливі для впровадження технології е-демократії. "Демократія, яку ми знали до цього, була продуктом свого часу, коли ефективно представництво було обмежене у часі та просторі. У той час, як ці бар'єри долаються завдяки комунікаційним технологіям, які є асинхронними та глобальними, демократичні інституції можуть тільки розквітнути, якщо стануть більш сприйнятливими, доступними, підзвітними у суспільному просторі".

Висновки

Таким чином, концепція електронного уряду - це концепція підвищення якості державного управління за допомогою впровадження в роботу органів державного управління нових інформаційно-комунікаційних технологій.

Сьогодні першочерговим завданням влади є не стільки забезпечення вільного доступу до Інтернету, скільки роз'яснення громадянам для чого вони можуть використовувати його ресурси. Тільки тоді одним із наслідків реалізації ідеї е-урядування стане налагодження діалогових

інструментів офіційної взаємодії між владою і громадянами, основою яких є надання владою всього комплексу офіційної інформації, що сприяє формуванню конвенційних моделей політичної участі громадян.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Офіційний сайт Верховної Ради України, <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/386-2013p>.
2. <http://idemocracy.ru/projects/стандарты/42-ec2009edem.html>
3. Grossman L. K. The Electronic Republic. Reshaping Democracy in the Information Age / L. K. Grossman. — N.Y. : Viking (20th Century Fund), 1995.
4. Приходько Л. Электронное правительство как развитие идей электронной демократии / Л. Приходько. — Режим доступа: http://www.dissert.h10.ru/artical/prihodkoL1.html#_ftn5#_ftn5Opera.HTML/Shell/Open/Command.
5. Електронне урядування. Опорний конспект лекцій / Дзюба С.В., Жилиєв І.Б., Полумієнко С.К., Рубан І.А., Семенченко А.І.; за ред. А.І. Семенченка. — К., 2012. — С. 54.
6. Слободянюк А. В. Участь громадян як необхідна умова е-врядування [Електронний ресурс] / А. В. Слободянюк // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції "Сутність та перспективи впровадження електронної демократії в Україні", м. Вінниця, 15 листопада 2016 р. — Електрон. текст. дані. — Вінниця : ВНТУ, 2017. — С. 28-31.
7. Слободянюк А. В. Можливості реалізації потенціалу електронної демократії в Україні [Електронний ресурс] / А. В. Слободянюк, Д. О. Гладка // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції "Сутність та перспективи впровадження електронної демократії в Україні", м. Вінниця, 15 листопада 2016 р. — Електрон. текст. дані. — Вінниця : ВНТУ, 2017. — С. 146-148.

Сидорук Вікторія Олександрівна— студентка групи МЗД – 176, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: viktoriasydoruk@gmail.com;

Слободянюк Анатолій Володимирович — кандидат соціологічних наук, доцент кафедри суспільно-політичних наук, завідувач лабораторії соціологічних досліджень Вінницького національного технічного університету.

Sydoruk Viktoria — Faculty of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email : viktoriasydoruk@gmail.com;

Slobodyanyuk Anatoly V— PhD in Sociology, assistant professor of social and political sciences, head of the laboratory of sociological researches Vinnitsa National Technical University.